

СФЕРА ДІЇ СТАТТИ 8
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
КОНВЕНЦІЇ З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Структура статті 8 Конвенції

Стаття 8 складається з 2-х пунктів

1 пункт – гарантовані права;

2 пункт – випадки дозволеного втручання у ці права.

СТАТТЯ 8.

Право на повагу до приватного і сімейного життя

1. *Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.*

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, **за винятком випадків**, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах 1) національної та громадської безпеки чи 2) економічного добробуту країни, 3) для запобігання заворушенням чи злочинам, 4) для захисту здоров'я чи моралі або 5) для захисту прав і свобод інших осіб.

Стаття 8 гарантує право НА ПОВАГУ ДО:

- 1. ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ
- 2. СІМЕЙНОГО ЖИТТЯ
- 3. ЖИТЛА
- 4. КОРЕСПОНДЕНЦІЇ

ПРИНЦИП АВТОНОМНОГО ТЛУМАЧЕННЯ

ВСІ ПОНЯТТЯ, ВЖИТІ В ТЕКСТІ КОНВЕНЦІЇ, МАЮТЬ
АВТОНОМНЕ ЗНАЧЕННЯ.

ТАКИМ ЧИНОМ, ЄСПЛ НЕ ЗВ'ЯЗАНИЙ ТЛУМАЧЕННЯМ,
ЩО НАДАЄТЬСЯ ЦИМ ПОНЯТТЯМ НАЦІОНАЛЬНИМИ
ЗАКОНАМИ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ.

ОТЖЕ, АВТОНОМНОМУ ТЛУМАЧЕННЮ ПІДЛЯГАЮТЬ І
ПОНЯТТЯ: ПРИВАТНЕ ЖИТТЯ, СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ, ЖИТЛО І
КОРЕСПОНДЕНЦІЯ

ПРИВАТНЕ ЖИТТЯ

Важливо: нема вичерпного переліку; включає, зокрема:

- фізичну та психічну недоторканність людини: поведження, яке не досягає порогу жорстокості, передбаченого ст.3 Конвенції; репутацію тощо;
- аспекти фізичної і соціальної самоідентифікації людини: ім'я, інформацію про своє походження, статеву самоідентифікацію та сексуальну орієнтацію тощо;
- особисту автономію та розвиток людини, можливість взаємодіяти з іншими людьми та зовнішнім світом;
- персональні дані та ін.

Важливо! При тлумаченні цих та інших понять Конвенції Європейський суд не зв'язаний тлумаченням національного законодавства (принцип автономного тлумачення).

СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ

Сімейне життя охоплює відносини, зокрема:

- між батьками та дітьми (т.зв. «мала сім'я»);
- між подружжям та фактичні шлюбні відносини;
- між усиновленими та усиновлювачами;
- між близькими кровними родичами (наприклад, між братами та сестрами, дідами/бабами та онуками)
- інші “сімейні зв'язки”, що існують фактично і характеризуються тривалою сталістю.

Повага до сімейного життя вимагає надання пріоритету фактичним (біологічним та суспільним) обставинам перед визначеними законами презумпціями, які існують всупереч як встановленим фактам, так і волі зацікавлених осіб, нікому при цьому не приносячи реальної користі.

«Кроон та інші проти Нідерландів»

ЖИТЛО

Чи є конкретне місце проживання «житлом», яке підлягає захисту на підставі п. 1 ст. 8 Конвенції, залежить від існування достатніх та триваючих зв'язків із конкретним місцем

(Гіллоу проти Сполученого Королівства)

місце, де особа «вдома» - циганське шатро (Баклі проти Сполученого Королівства);

місце, куди особа має намір повернутися (Гіллоу проти Сполученого Королівства);

житло, що має статус «**службового**» (Новоселецький проти України);

офісні приміщення (Головань проти України);

складські приміщення (Сосієте Кола Ес проти Франції).

***Важливо!** Стаття 8 Конвенції не охоплює право власності на житло, на яке поширюється стаття 1 Першого Протоколу до Конвенції.*

Головань проти України

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ

Поняття «кореспонденція» охоплює безперешкодне і конфіденційне спілкування з іншими людьми у всіх формах, в тому числі:

- поштову кореспонденцію;
- телефонні розмови;
- розмови у приватній радіомережі;
- пейджинговий, факсовий, телексовий зв'язок;
- електронну пошту;
- особисте використання Інтернету.

Захист за статтею 8 Конвенції поширюється на засоби комунікацій, а не на їхній зміст (який звичайно належить до компетенції статті 10 Конвенції).

“А. проти Франції” (1993р.)

ТРИСКЛАДОВИЙ ТЕСТ (ПУНКТ 2 СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ)

- чи вчинене втручання «згідно із законом»?
- чи вчинене втручання з легітимною метою?
- чи є втручання «необхідним у демократичному суспільстві»?

*Негативна відповідь на **будь-яке** питання свідчить про порушення права.*

Закон має бути:

- ДОСТУПНИЙ – для особи, чию поведінку він регулює
- ЯКІСНИЙ – чіткий та передбачуваний:
 - ✓ особа повинна мати можливість передбачити наслідки своєї поведінки (в тому числі, за допомогою консультації фахівця);
 - ✓ повинен встановлювати процесуальні гарантії справедливості прийняття рішення, що має ознаки втручання у право

Порушення критерію «ЗГІДНО ІЗ ЗАКОНОМ»

- ✓ відсутність закону (**“Заїченко проти України (№2)”**)
- ✓ недоступність закону (**“Полторацький проти України”**)
- ✓ недотримання закону (**“Пантелеєнко проти України”**)
- ✓ невідповідність закону вимогам якості (**“Олександр Волков проти України”**)

ЛЕГІТИМНА МЕТА ВТРУЧАННЯ

Втручання повинне бути вчиненим для досягнення однієї із цілей, передбачених у ч.2 ст.8 Конвенції

“2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах:

- 1) національної та громадської безпеки чи
- 2) економічного добробуту країни,
- 3) для запобігання заворушенням чи злочинам,
- 4) для захисту здоров'я чи моралі або
- 5) для захисту прав і свобод інших осіб.”

НЕОБХІДНІСТЬ У ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Втручання є «необхідним у демократичному суспільстві», якщо:

- для нього є “нагальна суспільна потреба”
- воно пропорційне легітимній меті, що передбачає пошук справедливого балансу вирішення конфлікту публічних і приватних інтересів та найменш обтяжливого для людини способу втручання

ПЕРЕВІРКА НА ПРОПОРЦІЙНІСТЬ :

**ЧИ МОЖЛИВО ДОСЯГТИ МЕТИ МЕНШ
ОБТЯЖЛИВИМ СПОСОБОМ?**

ПОЗИТИВНІ І НЕГАТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ

- **НЕГАТИВНІ** - утримуватись від втручання у гарантоване право;
- **ПОЗИТИВНІ** - вчиняти певні дії, спрямовані на захист права.

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!